

ROZHODNUTÍ

Nejvyšší správní soud jako soud kárný rozhodl v senátě složeném z předsedy senátu JUDr. Petra Mikeše, Ph.D., zástupce předsedy senátu JUDr. Jana Engelmana a přísedících JUDr. Marka Bodláka, JUDr. Michala Basíka, JUDr. Jiřího Machourka a prof. JUDr. PhDr. Miloše Večeři, CSc. při ústním jednání dne 20. 2. 2019 ve věci návrhu **okresního státního zástupce v Břeclavi** ze dne 11. 12. 2018, čj. SPR 860/2018-19, na zahájení řízení o kárné odpovědnosti **Mgr. Jiřího Zemka**, státního zástupce Okresního státního zastupitelství v Břeclavi,

t a k t o :

Mgr. Jiří Zemek,

státní zástupce Okresního státního zastupitelství v Břeclavi,

se podle § 19 odst. 2 zákona č. 7/2002 Sb., o řízení ve věcech soudců, státních zástupců a soudních exekutorů, **zprošťuje** kárného obvinění spočívajícího v tom, že

jako dozorový státní zástupce ve věci vedené u Okresního státního zastupitelství v Břeclavi pod sp. zn. ZT 198/2018 proti obviněnému P. J., nepropustil obviněného ze zadržení nejpozději dne 10. 9. 2018 v 11:31, ani do této doby nepodal návrh Okresnímu soudu v Břeclavi na vzetí obviněného do vazby, ale návrh na vzetí do vazby podal až 10. 9. 2018 ve 13:45, tedy po uplynutí doby 50 hodin a 14 minut od zadržení obviněného P. J., čímž porušil povinnost vyplývající z čl. 8 odst. 3 Listiny základních práv a svobod a z § 75 věty poslední tr. ř.,

čímž měl spáchat

kárné provinění podle § 28 zákona č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství,

protože

tento skutek není kárným proviněním.

O d ů v o d n ě n í :

I. Kárné obvinění

[1] V návrhu na zahájení kárného řízení ze dne 11. 12. 2018 kárný navrhovatel uvedl, že dne 29. 8. 2018 bylo zahájeno trestní stíhání obviněného P. J. (dále i jen „obviněný“) pro zločin těžkého ublížení na zdraví. Obviněný byl v rámci trestního řízení zadržen dne 27. 8. 2018 v 17:46. Následně byl ze zadržení propuštěn dne 29. 7. 2018 v 14:20. Dne 10. 9. 2018 v 8:05. byl obviněný opětovně zadržen. Kárně obviněný podal Okresnímu soudu v Břeclavi návrh na vzetí obviněného do téhož dne v 13:45. Obviněný však neměl být vzat do vazby, jelikož jeho vzetí do vazby bylo soudu doručeno po více jak 48 hodinách od jeho zadržení, konkrétně po 50 hodinách a 14 minutách od zadržení, neboť mezi prvním a druhým zadržením nedošlo k žádné změně rozhodných skutečností. Z toho důvodu bylo nutné obě lhůty zadržení počítat.

[2] Kárný navrhovatel dále uvedl, že v projednávané věci došlo k primárnímu pochybení policejního orgánu, který nesprávně právně kvalifikoval jednání obviněného jako zločin těžkého ublížení na zdraví. Toto pochybení se snažil napravit změnou právní kvalifikace kárně obviněný dodatečným vzetím do vazby. Pochybení kárně obviněného spočívalo pouze v tom, že přehlédl skutečnost, že v projednávané věci nebylo možno postupovat jinak, než obě lhůty zadržení obviněného počítat, neboť v mezidobí nedošlo k žádné skutkové ani jiné změně na straně obviněného, která by dávala důvod k novému běhu lhůty zadržení. Obviněný byl poprvé i podruhé zadržen ze stejného důvodu, neběžely proto dvě rozdílné lhůty, ale pouze jediná rozdělená do dvou etap.

[3] Kárný navrhovatel s ohledem na výborné dosavadní pracovní výkony navrhl jako přiměřené kárné opatření udělení důtky, popřípadě upuštění od uložení sankce.

II. Vyjádření kárně obviněného

[4] Kárně obviněný se k možnosti návrhu na kárné řízení vyjádřil tak, že si je vědom, že ve věci pochybil a obviněného měl propustit po uplynutí lhůty 48 hodin. O předchozím zadržení obviněného věděl a bohužel nesprávně vyložil příslušná ustanovení týkající se zadržení osoby podezřelé (§ 76 tr. ř.) a zadržení obviněného (§ 75 tr. ř.). Nebyl nepřiměřeně časově vytížen, ani neměl nepohodu v osobním životě. Snažil se minimalizovat rizika spojená s možným dalším útokem obviněného proti poškozenému, neboť tito spolu bydleli, popíjeli alkohol a docházelo mezi nimi k velmi častým sporům a napadáním. Pochybení ho velmi mrzí. Vždy se snažil funkci zastávat svědomitě a bohužel zklamal, s čímž se těžko vyrovnává. Uvědomuje si, že závažným způsobem porušil práva obviněného, který byl kvůli jeho pochybení vzat do vazby.

III. Skutková zjištění soudu

[5] Dokazováním provedeným při ústním jednání dne 20. 2. 2019 kárný senát zjistil následující skutečnosti.

[6] Věc, u které došlo ke skutku, který je předmětem kárného obvinění, byla vedena u Okresního státního zastupitelství v Břeclavi nejprve pod sp. zn. ZN 2258/2018 a následně pod sp. zn. ZT 198/2018. Dozorujícím státním zástupcem byl kárně obviněný. Usnesením Policie České republiky, Krajského ředitelství policie Jihomoravského kraje, Územního odboru Břeclav ze dne 29. 8. 2018 bylo zahájeno trestní stíhání obviněného P. J., občana Slovenské republiky. Obviněn byl ze spáchání zvláště závažného zločinu těžké ublížení na zdraví podle § 145 odst. 1 zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku (dále jen „tr. zákoník“). Tohoto zločinu se měl dopustit tím, že dne 27. 8. 2018 udeřil po rozepři do hlavy sekerou spolubydlícího M. Ž., přičemž

pokračování

způsobené poranění si vyžádalo okamžitou hospitalizaci zraněného. Usnesení převzal obviněný dne 29. 8. 2018.

[7] P. J. se bezprostředně po spáchání činu sám dobrovolně dostavil na Městskou policii Mikulov. Poté, co městské policii sdělil, čeho se dopustil, tato podle úředního záznamu o použití donucovacích prostředků a úředního záznamu o přijetí oznámení o přestupku rozhodla v 17:46 o přiložení pout a vyzooměla Policii České republiky. Podle úředního záznamu městské policie o přijetí oznámení o přestupku byl obviněný předán Policii České republiky 27. 8. 2018 v 19:10.

[8] Protokol o zadržení osoby podezřelé vyhotovený Policií České republiky uvádí, že k zadržení došlo dne 27. 8. 2018 v 17:46. Dobu zadržení tedy odvozuje již od přiložení pout ze strany městské policie, což vyplývá z části protokolu o okolnostech zadržení. Podle tohoto protokolu byl podezřelý zadržen dne 27. 8. 2018 podle § 76 odst. 1 tr. ř. bez předchozího souhlasu státního zástupce, neboť věc nesnesla odkladu a souhlasu nešlo předem dosáhnout. Jako důvod zadržení bylo uvedeno, že je zde obava, že obviněný bude působit na dosud nevyslechnuté svědky nebo jinak mařit objasňování skutečností závažných pro trestní stíhání a uprchne nebo se bude skrývat, aby se tak trestnímu stíhání nebo trestu vyhnul. V žádosti o umístění do policejní cely bylo uvedeno, že obviněný je zjevně pod vlivem návykové látky. Ze zprávy o ambulantním vyšetření z 27. 8. 2018 z 22:53 vyplývá, že pacient je z interního hlediska schopen umístění do policejní cely.

[9] Z protokolu o výslechu osoby zadržené ze dne 28. 8. 2018 vyplývá, že obviněný byl seznámen s tím, že byl zadržen z důvodu obavy, že by uprchl nebo by se skrýval, aby se vyhnul trestnímu stíhání. Při svém výslechu obviněný P. J. mimo jiné uvedl, že je bezdomovec a zdržuje se v Mikulově a okolí asi 2,5 roku. V poslední době i s poškozeným M. Ž. bydlel v opuštěné budově (tzv. „vodárce“) v Mikulově. Podrobně popsal průběh incidentu s poškozeným, včetně následného jednání. Své jednání odůvodnil zejména nadměrnou konzumací alkoholu. Poškozenému ublížit nechtěl, měl ho rád, byl to jeho velký kamarád a jeho nejbližší osoba. Z vyžádaných opisů z evidence rejstříku trestů fyzických osob vyplývá, že obviněný P. J. nebyl v minulosti trestán ani v České republice ani na Slovensku.

[10] Po předání usnesení o zahájení trestního stíhání dne 29. 8. 2018 byl proveden výslech obviněného. Jeho obsah se nijak výrazně neliší od obsahu výslechu osoby zadržené z předchozího dne. Sdělil, že v případě potřeby je možné mu doručovat poštu na Městskou policii Mikulov, kam si ji bude chodit vyzvedávat každý den. Městská policie ho zná. Zdržuje se dlouhodobě ve „vodárce“, o čemž ví i městská policie. V nejbližší době nehodlá cestovat, v Mikulově mu to vyhovuje a bude se zde dlouhodobě zdržovat.

[11] Úkony ve věci činili policisté oddělení hospodářské kriminality, neboť vzhledem k nedostatku policistů oddělení obecné kriminality, zajišťují třetinu výjezdů.

[12] Ze zadržení byl propuštěn 29. 8. 2018 v 14:20, o čemž byl informován dosahový státní zástupce, konkrétně kárný navrhovatel. Z vyjádření kárného navrhovatele plyne, že o povaze věci nebyl policejním orgánem detailněji informován, věc mu byla policisty prezentována jako rvačka mezi dvěma bezdomovci.

[13] Dne 6. 9. 2018 byl policejním orgánem vyhotoven úřední záznam, dle kterého se tohoto dne dostavil obviněný P. J. a sdělil, že se bude každý den v době přibližně od 8:00 do 8:30 zdržovat v budově Oblastní charity v Břeclavi.

[14] Dne 10. 9. 2018 v 8:05 byl obviněný P. J. zadržen podle § 75 tr. ř. a to na základě předchozího pokynu kárně obviněného. V 8:20 mu bylo toto zadržení oznámeno. Kárně obviněný uvedl, že byl tehdy přesvědčen, že opakované zadržení a podání návrhu na vzetí

do vazby je přípustné, protože byla na místě překvalifikace skutku na pokus zvláště závažného zločinu vraždy. Tato změna právní kvalifikace už sama o sobě podle jeho názoru představovala nový důvod útekové vazby, neboť obviněnému nově reálně hrozil trest 10 až 18 let odnětí svobody. Mohlo tak dojít k zadržení obviněného opět na 48 hodin a podání nového návrhu na vzetí do vazby. O tomto názoru byl natolik přesvědčen, že ho ani nenapadlo, aby věc s někým konzultoval a okolnost, že obviněný byl již dříve zadržen, ani neuváděl při podání návrhu na vzetí do vazby. S opakovaným zadržením se setkal poprvé. Navíc měl obavy, že pokud by se znovu opil, a bylo zřejmé, že to je na denním pořádku, tak by mohl opět napadnout poškozeného. Chtěl ho proto ochránit.

[15] Jako důvod zadržení policejní orgán uvedl, že jsou dány důvody útekové vazby [§ 67 písm. a) tr. ř.]. Obviněný je bezdomovec bez stálého místa bydliště, bez doručovací adresy a mobilního telefonu. Vzhledem k tomu, že s ním bylo třeba provést další úkony trestního řízení, byl dohledáván v Mikulově, což se nezdařilo. Operativní cestou bylo zjištěno, že by se měl pohybovat v Břeclavi, kde byl v 8:05 nalezen a zadržen před domem oblastní charity.

[16] Dne 10. 9. 2018 v 10:00 byl Okresnímu státnímu zastupitelství v Břeclavi doručen podnět policejního orgánu k podání návrhu na vzetí obviněného do vazby. Odůvodněn byl tím, že je zde důvodná obava, že by obviněný mohl vycestovat z území České republiky na území jiného státu, čímž by mohl mařit objasnění skutečností důležitých v trestním řízení. Je cizincem bez jakéhokoli bydliště či jiného vztahu k České republice. Není ani zcela zřejmé, kde se přesně zdržuje. Sice policejnímu orgánu uvedl, že se každý den bude okolo 8:00 až 8:30 zdržovat v budově Oblastní charity v Břeclavi, ale je zde důvodná obava, že toto místo může kdykoliv účelově změnit.

[17] Dne 10. 9. 2018 v 13:45 podal kárně obviněný Okresnímu soudu v Břeclavi návrh na vzetí obviněného do vazby. V návrhu k důvodům vazby uvedl, že jsou dány důvody útekové a předstízní vazby. Pokud jde o útekovou vazbu, poukázal na cizí státní příslušnost obviněného, chybějící adresu bydliště, kde by byl obviněný k zastížení pro orgány činné v trestním řízení. Pohybuje se volně na území Mikulova a jeho okolí, přespává v budově bývalé vodárny, nemá žádné pracovní ani rodinné vazby. Poukázal i na ohrožení vysokým trestem odnětí svobody i s ohledem na plánované postoupení věci Krajskému státnímu zastupitelství v Brně s návrhem na změnu právní kvalifikace na pokus zvláště závažného zločinu vraždy podle § 140 odst. 1 tr. zákoníku. V případě vazby předstízní vyšel z toho, že s ohledem na styl života obviněného a poškozeného nelze vyloučit, že obviněný J. během dalšího možného sporu pod vlivem alkoholu opět zaútočí na poškozeného nebo další spolubydlící. V návrhu soudu také kárně obviněný uvedl, že omezení osobní svobody počalo 10. 9. 2018 v 8:05, kdy byl zadržen podle § 75 odst. 1 tr. ř. policejním orgánem.

[18] Vazební zasedání se konalo dne 11. 9. 2018. Za Okresní státní zastupitelství v Břeclavi se jej účastnila státní zástupkyně Mgr. N. L. R., protože kárně obviněný měl zřejmě kolizi s jiným jednáním. Obviněný na vazebním zasedání uvedl, že byl zadržen již podruhé. Na policii vypovídal již při svém prvním zadržení. Uvedl obdobné okolnosti jako ve svých předchozích výsleších s tím, že se po zadržení zdržoval v Břeclavi, chodil každý den na charitu a přespával pod „Videňákem“. Na těchto místech ho lze kontaktovat. Státní zástupkyně setrvala na návrhu. Obhájkyně poukazovala na to, že nejsou dány důvody vazby, na to, že by byly překročeny lhůty, nepoukázala. Soudce vzal následně obviněného pouze do vazby předstízní podle § 67 písm. c) tr. ř. Nevyhovění útekové vazbě odůvodnil mimo jiné dosažitelností obviněného například v Oblastní charitě v Břeclavi, jakož i tím, že po prvním zadržení neuprchl ani se neskrýval, jen se přesunul do Břeclavi.

[19] Kárně obviněný dne 13. 9. 2018 podal v neprospěch obviněného stížnost proti vzetí do vazby s tím, že se domnívá, že jsou dány i důvody vazby útekové. Poukázal mimo jiné i na to,

pokračování

že ačkoliv při prvním zadržení uváděl, že se pohybuje v Mikulově, kde bude k zastížení, policejní orgán jej tam dne 10. 9. 2018 nenalezl, byl dohledáván a zadržen před Oblastní charitou v Břeclavi. Z toho je zřejmé, že je na pohybu. Upozornil opět i na hrozbu vysokého trestu i s ohledem na jeho názor, že v jednání obviněného lze spatřovat pokus zvláště závažného zločinu vraždy, a věc proto bude postupovat krajskému státnímu zastupitelství. Téhož dne se kárně obviněný obrátil na Krajské státní zastupitelství v Brně s tím, že v jednání obviněného spatřuje pokus zvláště závažného zločinu vraždy a proto je dána příslušnost krajského státního zastupitelství.

[20] Dne 27. 9. 2018 dozorující státní zástupce Krajského státního zastupitelství v Brně přikázal okamžité propuštění obviněného P. J. z vazby.

[21] Státní zástupkyně Krajského státního zastupitelství v Brně dopisem ze dne 1. 11. 2018 sdělila, že ve věci přezkoumala postup Okresního státního zastupitelství v Břeclavi. Dospěla k závěru, že první zadržení obviněného trvalo od 17:46 dne 27. 8. 2018 do 14:20 dne 29. 8. 2018 tedy 44 hodin 34 minut. Druhé zadržení dne 10. 9. 2018 trvalo od 8:05 do 13:45, tedy do doby podání návrhu soudu na vzetí obviněného do vazby. Důvody zadržení v obou případech vyhodnotila jako shodné. Bylo proto na místě oba časové úseky sčítat do celkové doby zadržení dle čl. 8 odst. 3 Listiny základních práv a svobod, která činí maximálně 48 hodin. Tento limit byl proto překročen o 2 hodiny a 14 minut. Nedošlo ani ke stavení lhůty v případě prvního zadržení, jak by mohlo vyplývat z nálezu Ústavního soudu ze dne 4. 3. 2010, sp. zn. III. ÚS 2170/09, protože ačkoliv jeví obviněný známky opilosti, byl podle ambulantního vyšetření schopen umístění do policejní cely. Bylo podle ní také na místě kontaktovat krajské státní zastupitelství již dříve s ohledem na to, že útok byl veden na hlavu a to sekerou. Již na základě takto popsaného skutku mohla být zvažována jiná právní kvalifikace.

[22] Kárně obviněný působí v rámci soustavy státního zastupitelství od 1. 11. 2003, kdy nastoupil jako právní čekatel k Okresnímu státnímu zastupitelství ve Vsetíně. V říjnu 2006 vykonal závěrečnou zkoušku. S účinností od dne 7. 12. 2006 byl kárně obviněný jmenován státním zástupcem a přidělen k výkonu funkce k Okresnímu státnímu zastupitelství ve Vsetíně. V období od 15. 10. do 31. 12. 2012 byl dočasně přidělen ke Krajskému státnímu zastupitelství v Brně – pobočce ve Zlíně. S účinností od 1. 1. 2013 pak byl přeložen k Okresnímu státnímu zastupitelství v Břeclavi. Zároveň byl však nadále dočasně přidělen ke Krajskému státnímu zastupitelství v Brně – pobočce ve Zlíně až do 17. 2. 2013. Stáž na krajském státním zastupitelství byla hodnocena velmi pozitivně. Dočasné přidělení probíhalo i v dalších dvou měsících roku 2013, opakovaně několik dnů v letech 2014 a 2015. V březnu 2016 byl hodnocen okresním státním zástupcem v Břeclavi. Ten kladně hodnotil nadprůměrné znalosti právních předpisů, pracovní nasazení, kvalitu i rychlost vyřizovaných věcí, včetně věcí právně a skutkově složitých. Velmi mu záleží na kladném vnímání státního zastupitelství ze strany veřejnosti. Byly uvedeny i drobné výtky, které však sám hodnotitel označil pouze za zcela okrajové nedostatky. Od 1. 5. do 31. 5. 2016 byl přidělen k Vrchnímu státnímu zastupitelství v Olomouci – pobočce v Brně. Hodnocení této stáže bylo spíše slabší, kdy byla konstatována nižší míra trpělivosti a preciznosti při zpracování rozsáhlejších, skutkově a právně složitějších trestních věcí. Hodnocení kárně obviněného ze strany kárného navrhovatele proběhlo znovu v dubnu 2018. Bylo odkázáno na předchozí velmi pozitivní hodnocení. Navíc byl zaznamenán pozitivní posun i v dříve vytykánych drobných nedostacích. Kárně obviněný se věnuje se i lektorské činnosti na akcích Police České republiky a v rámci Justiční akademie. Celkově byl hodnocen jako výborný státní zástupce. Od 1. 1. 2019 do 30. 6. 2019 je dočasně přidělen ke Krajskému státnímu zastupitelství v Brně.

IV. Právní závěry soudu

[23] Předmětem posouzení nynější věci je to, zda se kárně obviněný dopustil kárného provinění, pokud dal pokyn policejnímu orgánu k druhému zadržení obviněného a v průběhu jeho druhého zadržení podal návrh na jeho vzetí do vazby, přičemž doba prvního a druhého zadržení ve svém součtu překročila dobu 48 hodin. V době, kdy kárně obviněný uvedené kroky činil, zastával právní názor, že jeho postup je v souladu se zákonem, protože začal činit kroky směřující ke změně právní kvalifikace skutku, pro který byl obviněný stíhán, která by měla za následek výrazné zvýšení hrozícího trestu.

[24] Dle § 24 odst. 1 zákona č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o státním zastupitelství“), je státní zástupce „při výkonu své funkce povinen odpovědně plnit své úkoly a respektovat přitom zásady, které zákon pro činnost státního zastupitelství stanoví; zejména je povinen postupovat odborně, svědomitě, odpovědně, nestranně, spravedlivě a bez zbytečných průtahů. Jakýkoli vnější zásah nebo jiný vliv, jehož důsledkem by mohlo být porušení některé z těchto povinností, musí odmítnout.“ Dle § 28 zákona o státním zastupitelství je kárným proviněním „zaviněné porušení povinností státního zástupce, zaviněné chování nebo jednání státního zástupce, jímž ohrožuje důvěru v činnost státního zastupitelství nebo v odbornost jeho postupu anebo snižuje vážnost a důstojnost funkce státního zástupce.“

[25] Jak bylo uvedeno shora, v nynější věci je podstatné, zda by zaujetí případně chybného právního názoru mohlo představovat kárné provinění. Předchozí rozhodovací praxe kárných senátů dospěla k závěru, že zpravidla není úkolem kárného senátu posuzovat správnost právního názoru kárně obviněného. Z toho existují celkem 3 výjimky dané judikaturou.

[26] V kárném rozhodnutí ze dne 20. 6. 2013, čj. 16 Kss 2/2013-134, Nejvyšší správní soud konstatoval, že pouze za určitý právní názor by soudci zásadně neměli být shledáni kárně odpovědnými, neboť „proces nalézání práva může být komplikovaný, nejednoznačný a že právo není kauzální disciplínou přinášející jediné možné odpovědi, je tak důležitý systém opravných prostředků, který má možná pochybení soudů nižších stupňů co možná nejlépe eliminovat. Je pak věci především účastníků řízení, zda těchto opravných prostředků v konkrétním případě využijí. Současně však musí platit, že za určitých okolností nezákonný postup či vydání nezákonného rozhodnutí, byť opřené o určitý právní názor, jako kárné provinění kvalifikováno být může, jelikož není sporu o tom, že se v konkrétním případě může jednat o zaviněné porušení povinností soudce, jímž soudce ohrožuje důvěru v nezávislé, nestranné, odborné a spravedlivé rozhodování soudů ve smyslu ustanovení § 87 odst. 1 zákona č. 6/2002 Sb. Aby se však o takové jednání jednalo, musely by ke zmíněné nezákonnosti přistoupit okolnosti další. **Nezákonný postup či vydání nezákonného rozhodnutí, odůvodněné jiným právním názorem, proto může představovat důvod pro zahájení kárného řízení s příslušným soudcem v zásadě pouze tehdy, pokud je z okolností případu patná, že buď (1.) bylo porušeno jednoznačné znění aplikované právní normy, anebo (2.) nebylo respektováno zrušovací rozhodnutí výše postaveného soudu v konkrétní věci či (3.) existuje jednotná a ustálená judikatura nejvyšších soudů, kterou daný soudce odmítl akceptovat bez toho, aby svůj odlišný právní názor podepřel komplexní, racionální a transparentní konkurující argumentací** [vytučnění provedl NSS]“. Tyto závěry lze užít nejen na soudce, ale i na státní zástupce či soudní exekutory (viz rozhodnutí ze dne 10. 11. 2014, čj. 12 Ksz 7/2014-91, ze dne 6. 3. 2018, čj. 14 Kse 2/2017-108, ze dne 12. 9. 2017, čj. 12 Ksz 5/2016-128). Kárnou judikaturu lze v tomto směru shrnout tak, že kárně postihnout lze pouze za excesivní právní výklad, tedy právní názor nehajitelný. Je tedy třeba posoudit, zda názor kárně obviněného byl nebo nebyl hajitelný.

[27] Článek 8 odst. 3 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“) stanoví, že „[o]bviněného nebo podezřelého z trestného činu je možno zadržet jen v případech stanovených v zákoně. Zadržena osoba musí být ihned seznámena s důvody zadržení, vyslechnuta a nejpozději do 48 hodin propuštěna na svobodu nebo odevzdána soudu.“

[28] Podmínky zadržení pak jsou blíže procesně upraveny v § 75 a § 76 tr. ř. Trestní řád v § 75 odst. 1 stanoví případy, kdy je možné zadržet obviněného: „Jestliže je dán některý z důvodů vazby

pokračování

(§ 67), může policejní orgán obviněného zadržet. Je však povinen provedené zadržení státnímu zástupci bezodkladně ohlásit a předat mu opis protokolu, který sepsal při zadržení, i další materiál, který státní zástupce potřebuje, aby popřípadě mohl podat návrh na vzetí do vazby. Návrh musí být podán tak, aby obviněný mohl být nejpozději do 48 hodin od zadržení odevzdán soudu, jinak musí být propuštěn na svobodu.“ V § 76 odst. 1 tr. ř. je upraveno zadržení podezřelého: „Osobu podezřelou ze spáchání trestného činu může, je-li tu některý z důvodů vazby (§ 67), policejní orgán v naléhavých případech zadržet, i když dosud proti ní nebylo zahájeno trestní stíhání (§ 160 odst. 1). K zadržení je třeba předchozího souhlasu státního zástupce. Bez takového souhlasu lze zadržení provést, jen jestliže věc nesnese odkladu a souhlasu předem nelze dosáhnout, zejména byla-li osoba přistižena při trestném činu nebo zastižena na útěku.“ Konečně v § 76 odst. 2 tr. ř. jsou ustanoveny podmínky tzv. občanského zadržení: „Osobní svobodu osoby, která byla přistižena při trestném činu nebo bezprostředně poté, smí omezit kdokoli, pokud je to nutné ke zjištění její totožnosti, k zamezení útěku nebo k zajištění důkazů. Je však povinen tuto osobu předat ihned policejnímu orgánu; příslušníka ozbrojených sil může též předat nejbližšímu útvaru ozbrojených sil nebo správci posádky. Nelze-li takovou osobu ihned předat, je třeba některému z uvedených orgánů omezení osobní svobody bez odkladu oznámit.“ Maximální doba zadržení podle § 76 tr. ř. je stanovena v odst. 4: „Policejní orgán, který zadržení provedl nebo kterému byla podle odstavce 2 odevzdána osoba přistižená při trestném činu, ji propustí bezodkladně na svobodu v případě, že bude podezření rozptýleno nebo důvody zadržení z jiné příčiny odpadnou. Nepropustí-li zadrženou osobu na svobodu, předá státnímu zástupci protokol o jejím výsledku s vyhotovením usnesení o zahájení trestního stíhání a další důkazní materiál tak, aby státní zástupce popřípadě mohl podat návrh na vzetí do vazby. Návrh musí policejní orgán podat bez odkladu, aby osoba zadržená podle tohoto zákona mohla být odevzdána soudu nejpozději do 48 hodin od tohoto zadržení; jinak musí být propuštěna na svobodu.“

[29] Nejvyšší správní soud si je vědom, že zadržení a případné vzetí do vazby je zcela zásadním zásahem do osobní svobody zaručené čl. 8 Listiny. Při výkladu ustanovení o oprávnění určitou osobu zadržet a vzít do vazby je nutné volit zpravidla restriktivní výklad, neboť vazba má závažné negativní sociální a psychologické důsledky. Vazba izoluje obviněného od jeho rodinného a sociálního prostředí a může sloužit i jako prostředek nátlaku na obviněného, aby se dosáhlo jeho doznání (viz nálezy Ústavního soudu ze dne 20. 4. 2010, sp. zn. Pl. ÚS 6/10, N 89/57, SbNU 167). Z toho plyne též požadavek přísné proporcionality jejího uložení ve vztahu ke sledovanému cíli. I při posuzování kárné odpovědnosti zde nelze odhlédnout od toho, že ustanovení trestního řádu provádí Listinou připuštěné omezení osobní svobody. V takové situaci musí být právní názor zaujatý při jejich výkladu, aby byl ve shora uvedeném smyslu hajitelný, též takový, který nepopírá základní smysl Listinou založených restrikcí při zadržení obviněného či podezřelého. Přesto je zřejmé, že i v některých základních otázkách nepanuje ani v odborné veřejnosti shoda. Lze odkázat například i na zde vzniklou situaci, zda se má doba faktického omezení ze strany městské policie počítat do doby zdražení nebo nikoliv. Zatímco účastníci kárného řízení, stejně jako policisté, v této věci vycházeli zjevně z toho, že se započítávat má, i v renomované odborné literatuře lze nalézt názor opačný. Komentář k § 76 tr. ř. (ŠÁMAL, P. *Trestní řád: komentář*. 7., dopl. a přeprac. vyd. v Praze: C.H. Beck, 2013. Velké komentáře.) uvádí, že „[d]oba zadržení jinou osobou (např. závodní stráží, soukromou hlídací službou, městskou policií, ale i kolemjdoucím občanem apod.) se rovněž do lhůty 48 hodin nevčítá.“

[30] Z citovaných ustanovení Listiny a trestního řádu je nicméně evidentní, že pokud má mít lhůta 48 hodin pro případné zadržení nějaký smysl, není myslitelné, aby bylo možné ji fakticky prodlužovat jen tím, že by podezřelý či později obviněný byl ze zadržení před jejím uplynutím účelově propuštěn a následně by ho bylo možné zadržet za zcela nezměněných okolností znovu opět na 48 hodin. Ostatně opakované účelové zadržování nepohodlných osob označil Ústavní soud za obecně známou skutečnost, jak postupoval komunistický režim proti svým odpůrcům (nálezy Ústavního soudu ze dne 20. 11. 2012, sp. zn. I. ÚS 2056/12). Takové jednání je tedy v demokratickém právním státě zcela nepřijatelné. Z tohoto důvodu také nelze pro účely možného zadržení nahlížet jako na zcela samostatné instituty na zadržení podezřelého

podle § 76 tr. ř. a § 75 tr. ř., pokud důvodem nového zadržení na další dobu 48 hodin by měla být pouhá změna právního postavení dané osoby.

[31] Za sporné považuje Nejvyšší správní soud i to, zda za nezměněných okolností je možné určitou osobu vůbec znovu zadržet, ačkoliv by první zadržení trvalo dobu kratší, než je 48 hodin. Jak podle § 75 tr. ř., tak podle § 76 tr. ř. je možné podezřelého nebo obviněného zadržet jen tehdy, pokud je dán některý z důvodů vazby. Zadržení má potom skončit tak, že je buď podán návrh na vzetí do vazby, nebo je daná osoba propuštěna na svobodu, protože se původně předpokládané důvody zadržení ukázaly jako nedůvodné (případně státní zástupce ve lhůtě 48 hodin nepodal návrh na vzetí do vazby). Pokud se však důvody zadržení ukázaly jako nedůvodné, pak je otázkou, zda je možné za nezměněných okolností osobu znovu zadržet, a tudíž si tyto důvody znovu přehodnotit, byť by k podání návrhu na vzetí od vazby musel postačovat jen zbytek 48 hodinové lhůty. Ústavní soud již v minulosti několikrát dovedl, že zadržení a vzetí do vazby je na sebe bezprostředně navazující proces a pokud je překročena doba zadržení, vždy to má za následek i nezákonnost vazby, bez ohledu na to, zda, objektivně nazíráno, byly nebo nebyly splněny zákonné důvody pro její uvalení (viz např. náleze ze dne 28. 11. 1996, sp. zn. IV. ÚS 246/96). Pokud byl tedy proces přerušen, je velmi sporné, zda v něm lze pokračovat. Ústavní soud v tomto směru dovedl výjimku pouze pro velmi specifickou situaci, kdy je obviněný s ohledem na svůj aktuální závažný zdravotní stav není schopen úkonů trestního řízení a kdy je bez stálého lékařského dozoru bezprostředně ohrožen na životě. V takové výjimečné situaci připustil jak možnost propuštění ze zadržení a následné opakované zadržení za nezměněných skutkových okolností, tak i stavení lhůty pro zadržení po dobu trvání této překážky (viz náleze Ústavního soudu ze dne 4. 3. 2010, sp. zn. III. ÚS 2170/09). Opakované zadržení by navíc mohlo vést k obdobným důsledkům, jaké by vyplývaly z možnosti opakovaného zadržení na dobu celých 48 hodin. Takto by totiž mohl být obviněný opakovaně zadržován například každý den na 8 hodin po dobu 6 dnů.

[32] Přesto lze za do jisté míry hajitelný považovat i názor zastávaný kárným žalobcem (alespoň v návrhu na zahájení kárného řízení) a Krajským státním zastupitelstvím v Brně, že opakované zadržení možné je i za nezměněných okolností, ale v takovém případě by se musely obě lhůty zadržení počítat a ve svém souhrnu by nesměly překročit 48 hodin. Instituty zadržení podle § 75 a podle § 76 mají částečně odlišnou funkci a je o nich rozhodováno i za jiných časových možností orgánů činných v trestním řízení. V případě zadržení podezřelého nemají často orgány činné v trestním řízení na počátek běhu této doby zásadní vliv, neboť většinou reagují na přistižení při trestném činu. Lze si tak představit, že nejprve podezřelého propustí a poté, co si situaci v klidu vyhodnotí, nakonec se rozhodnou, že danou osobu, nově již v pozici obviněného, přeci jenom zadrží. Znění čl. 8 Listiny by nebylo popřeno, neboť doba zadržení by 48 hodin ve svém součtu nepřekročila. Podle názoru kárného soudu nelze zcela vyloučit tento závěr ani při vědomí nálezu Ústavního soudu ze dne 2. 7. 1997, sp. zn. Pl. ÚS 2/97, č. 186/1997 Sb., ve kterém se Ústavní soud o vztahu § 75 a 76 tr. ř. zmínil. Zmínka však byla velmi okrajová a je z ní pouze zřejmé, že nepřipouštěl, aby se na tyto instituty hledělo jako na zcela samostatné, které by tedy odůvodňovaly běh zcela nové 48 hodinové lhůty při nezměněných okolnostech. Z této stručné úvahy Ústavního soudu však nelze podle názoru kárného senátu dovést, že by tím Ústavní soud vyloučil možnost, aby se na zadržení podle § 75 tr. ř. nemohlo hledět jako na pokračování původního zadržení podle § 76 tr. ř. (případně by dokonce mělo vylučovat možnost zcela nového zadržení při změněných okolnostech). Nejvyšší správní soud opět poznamenává, že nekonstatuje, zda je tento postup správný, ale pouze to, že si jej lze představit ještě jako hajitelný.

[33] Je nicméně nadbytečné, aby se v nyní posuzované věci Nejvyšší správní soud vyjadřoval k této otázce definitivně, neboť je zřejmé, že i pokud by bylo možné opakované zadržení při respektování součtu zadržených dob v délce 48 hodin, v této věci byla tato lhůta stejně

pokračování

překročena. Je proto třeba se zaměřit na to, zda je hajitelný právní názor kárně obviněného, který by mohl odůvodňovat běh nové 48 hodinové lhůty pro zadržení.

[34] Shora uvedené závěry lze shrnout tak, že za nezměněných okolností buď nelze danou osobu zadržet znovu vůbec a pokud ano, pak maximálně na dobu zbývající do doby 48 hodin. Podle Nejvyššího správního soudu je však třeba zároveň dovodit to, že pokud se okolnosti rozhodné pro posuzování důvodů vazby změní, pak opakované zadržení možné je. Nemusí jít pouze o změnu okolnosti v objektivním slova smyslu, ale i o to, že o některých okolnostech při prvním zadržení orgány činné v trestním řízení nevěděly a tyto okolnosti zjistí až později. Soud považuje za absurdní, aby nebylo možné obviněného znovu zadržet a navrhnout jeho vzetí do vazby například tehdy, pokud by se zjistilo, že po propuštění ze zadržení, jehož důvodem byla možná vazba úteková podle § 67 písm. a) tr. ř., začal obviněný ovlivňovat dosud nevyslechnuté svědky. Je totiž evidentní že důvod vazby koluzní dle § 67 písm. b) tr. ř. nastane až poté, co byl obviněný ze zadržení propuštěn. Právě tato nová okolnost vede k možnosti založení nového recipročního trestně procesního vztahu mezi osobou zadrženou a orgány činnými v trestním řízení, jak o něm hovořil Ústavní soud ve shora citovaném nálezu sp. zn. III. ÚS 2170/09, byť tak učinil u zadržení podezřelého. I v případě zadržení obviněného při změně okolností musí mít orgány činné v trestním řízení přiměřenou dobu na zvážení dalšího postupu, tedy zejména zpracování případného návrhu na vzetí obviněného do vazby. Obviněný musí být poučen při zadržení o jeho právech (§ 33 odst. 6 tr. ř.) a měl by mít i určitý čas, aby je mohl začít realizovat (například zvolit si obhájce a poradit se s ním). Pokud by v této situaci mohla doba zadržení činit pouze dobu zbývající ze lhůty 48 hodin po odečtení doby původního zadržení, pak by to často mohlo vést k tomu, že by nebylo vůbec možné stihnout podat návrh na vzetí do vazby. Takový výklad považuje Nejvyšší správní soud za nesprávný, neboť by znemožňoval orgánům činným v trestním řízení reagovat na změny okolností v průběhu trestního stíhání a umožňoval by obviněným výrazně ztěžovat trestní řízení či ho dokonce mařit, aniž by na to bylo možné adekvátně reagovat.

[35] V projednávané věci je zřejmé, že se skutkové okolnosti mezi prvním a druhým zadržením obviněného nezměnily nijak relevantně, pokud jde o důvody pro vzetí do vazby. Pokud pak policejní orgán poukazoval na změnu pobytu obviněného, nelze tuto změnu považovat za relevantní z pohledu rozhodování o vazbě. I při prvním zadržení policisté věděli, že obviněný je bezdomovec se slovenským občanstvím, jehož místo pobytu není standardní. Pokud nově obviněný začal pobývat obdobným způsobem nově v Břeclavi namísto v Mikulově a tuto změnu policejnímu orgánu sám nahlásil a policisty byl zadržen přesně na místě a v čase, které jim uvedl, pak nelze v této změně spatřovat žádnou kvalitativně novou skutečnost pro rozhodnutí o útekové vazbě.

[36] Za jedinou novou skutečnost by tak bylo možné považovat uvažovanou změnu právní kvalifikace.

[37] Z výpovědi kárně obviněného vzal soud za prokázané, že kárně obviněný silně zastával názor, že v případě změny právní kvalifikace se může jednat o novou skutečnost, která může odůvodnit opakované zadržení na 48 hodin. Tuto výpověď podporuje i to, že velkou pravděpodobností změny právní kvalifikace argumentoval jako důvodem navrhované útekové vazby i v návrhu na vzetí obviněného do vazby, jakož i ve stížnosti proti usnesení o vzetí do vazby. Správnost tohoto jeho názoru je sice sporná, ale tento jeho názor je dle kárného senátu obhajitelný. Při úvahách o možném uprchnutí nebo skrývání se může u obviněného hrát roli i to, jak vysoký trest mu hrozí, což je ostatně jedním ze zákonem uváděných příkladů důvodů útekové vazby. Ačkoliv hrozba trestu by se primárně měla odvíjet od spáchaného skutku, který se mezi prvním a druhým zadržením nijak nezměnil, nepochybně bude hrát významnou roli pro subjektivní vnímání ohrožení ze strany obviněného i to, jak tento jeho skutek právně

kvalifikují orgány činné v trestním řízení. Ostatně právě proto je nezbytnou součástí usnesení o zahájení trestního stíhání nejen vymezení skutku, pro který je osoba obviněna, ale i zákonné označení trestného činu, který je v tomto skutku spatřován (§ 160 odst. 1 tr. ř.), tedy jeho právní kvalifikace. Zatímco u těžkého ublížení na zdraví dle § 145 odst. 1 tr. zákoníku, který mu nejprve byl kladen za vinu, je sazba odnětí svobody tři roky až deset let [§ 145 odst. 1 a) tr. zákoníku], u pokusu vraždy je to deset až osmnáct let [§ 140 odst. 1 tr. zákoníku]. Ústavní soud v nálezu ze dne 1. 4. 2004, sp. zn. III. ÚS 566/03, dovodil, že „hrozbou vysokým trestem“ dle § 67 písm. a) tr. ř. lze odůvodnit uložení tzv. útekové vazby toliko v těch případech, kdy na základě zjištěných skutečností opodstatňujících důvodnost podezření ze spáchání zvláště závažného trestného činu lze předpokládat uložení trestu odnětí svobody ve výši nejméně kolem osmi let. V případě původní právní kvalifikace tak hrozba vysokého trestu spíše naplněna nebyla, v případě změny právní kvalifikace by již nejnižší sazba trestu přesahovala kritickou hranici osmi let a hrozba takto vysokého trestu se tudíž stávala velmi reálnou.

[38] Nelze přehlédnout, že v nyní posuzované věci nebyl obviněný na změnu právní kvalifikace v souladu s § 160 odst. 6 tr. ř. prozatím upozorněn. O změně právní kvalifikace na trestný čin vraždy uvažoval kárně obviněný, nicméně sám ji vzhledem k věcné nepřislušnosti okresního státního zastupitelství (§ 12 odst. 1 vyhlášky č. 23/1994 Sb., o jednacím řádu státního zastupitelství, zřízení poboček některých státních zastupitelství a podrobnostech o úkonech prováděných právními čekateli ve spojení s § 17 odst. 1 tr. ř.) nebyl oprávněn provést, když tuto změnu lze jen těžko považovat za neodkladný úkon, ale věc musel za tímto účelem postoupit krajskému státnímu zastupitelství. Obviněný by však měl v tomto mezidobí možnost například nahlédnutím do spisu zjistit (ve kterém byl podnět na změnu právní kvalifikace Krajskému státnímu zastupitelství v Brně), že jsou vedeny úkony k překvalifikaci právního posouzení jím spáchaného činu. Pokud by kárně obviněný vyčkával s druhým zadržením do okamžiku překvalifikace, mohlo dojít k tomu, že by se kvůli zvýšené sazbě odnětí svobody oproti předchozí právní kvalifikaci obviněný začal ukrývat a vyhýbat trestnímu řízení. Návrh na vzetí do vazby tak naopak jako neodkladný ve smyslu § 12 odst. 1 citované vyhlášky hodnotit šlo. Na tomto posouzení není podstatné, že návrhu na uvalení útekové vazby soud později nevyhověl.

[39] Pro posouzení věci je také podstatné to, že úkony směřující ke změně právní kvalifikace nebyly svévolné. Důvody pro její změnu byly velmi pravděpodobně dány. Útok na poškozeného byl totiž veden sekerou do hlavy. I bez jakýchkoliv odborných lékařských znalostí je tak evidentní, že mohl s velmi vysokou pravděpodobností skončit úmrtím poškozeného. Je tedy očividné, že právní kvalifikace více odpovídala pokusu o vraždu a nikoliv těžkému ublížení na zdraví. K tomu přistupovala ještě ta skutečnost, že původní informace předané policisty státnímu zastupitelství byly velmi pravděpodobně značně zkreslené. To mohlo být zřejmě způsobeno i tím, že původní úkony nebyly činěny policisty vyšetřujícími obecnou kriminalitu, ale hospodářskou kriminalitu, a zjevně tudíž neměli dostatečné zkušenosti s trestnými činy proti životu a zdraví. Policisté ani nekonzultovali právní posouzení se státním zástupcem a později mu poskytli neúplné údaje. Ačkoliv z pohledu obviněného by zpravidla mělo být nahlíženo jednání orgánů činných v trestním řízení jako na jeden celek. Soud tuto okolnost uvádí pouze k dokreslení toho, že nic nenasvědčuje tomu, že by druhé zadržení bylo ze strany kárně obviněného snahou o záměrné poškozování práv obviněného.

[40] Z pohledu kárně obviněného se tak sice nezměnily skutkové okolnosti dané věci, ale nastala jiná skutečnost, která mohla ovlivnit chování obviněného, který se mohl začít skrývat, čímž by byl dán nový důvod pro vzetí obviněného do útekové vazby. Kárný senát si je vědom, že to, zda změna právní kvalifikace může nebo nemůže být důvodem pro opakované zadržení, může být sporné. Ústavní soud v nálezu sp. zn. III. ÚS 2170/09 například hovořil pouze o změně skutkových okolností. V nálezu však neprováděl detailní rozbor možnosti opakovaného zadržení, ale činil tak pouze v souvislosti s velmi specifickou situací zdravotní indispozice zadrženého. Lze jistě i argumentovat tím, že podstatný je popis skutku a je již na orgánech činných v trestním

pokračování

řízení, aby jej hned na počátku správně kvalifikovaly. Nicméně z textu zákona nelze dovodit na tuto otázku jednoznačnou odpověď. Výklad zastávaný kárně obviněným není podle názoru Nejvyššího správního soudu ani takový, který by jednoznačně popíral smysl stanovení 48 hodinové lhůty pro zadržení dle čl. 8 odst. 3 Listiny. Nejvyššímu správnímu soudu není znám ani žádný náleží Ústavního soudu nebo rozhodnutí Nejvyššího soudu, které by se touto otázkou výslovně zabývaly. Rozhodně tedy neexistuje jednotná a ustálená judikatura nejvyšších soudů, kterou by kárně obviněný odmítl akceptovat. To ostatně potvrdil i kárný návrhovač, který v závěrečné řeči uvedl, že *„úprava vazebního řízení v České republice a judikatura k tomuto vazebnímu řízení je natolik komplikovaná, natolik složitá, že si dovolím tvrdit, že dneska každý, kdo rozhoduje o vazbě, ať už je to státní zástupce nebo soudce, tak je jednou nobou před kárným senátem“*. Neexistovalo ani rozhodnutí v konkrétní věci, které by kárně obviněnému závazně určovalo, jak má ve věci postupovat. Podle přesvědčení soudu proto nebyl právní názor zastávaný kárně obviněným excesivní, tak jak vyplývá z judikatury kárných senátů shrnuté v bodu [26], byť nemuselo jít o názor správný. K jeho případnému napravení však mají sloužit opravné prostředky, nikoliv kárné řízení.

[41] Názor kárně obviněného tak nelze zařadit ani pod jeden případ, kdy judikatura umožňuje zahájit kárné řízení (natož pak odsoudit) za odlišný právní názor. Z pohledu kárně obviněného se v projednávané věci změnila okolnosti, pro které navrhoval vzetí do vazby, stejně tak i z pohledu obviněného se okolnosti (i když nikoliv skutkové) mohly změnit. Názor kárně obviněného tak byl udržitelný a obhajitelný.

V. Závěr

[42] Z toho důvodu kárný senát Nejvyššího správního soudu dospěl k závěru, že skutek, pro který byl podán kárný návrh, není kárným proviněním, a proto podle § 19 odst. 2 zákona č. 7/2002 Sb., o řízení ve věcech soudců, státních zástupců a soudních exekutorů, kárně obviněného kárného obviněného zprostil.

P o u č e n í : Proti tomuto rozhodnutí **n e n í** odvolání přípustné.

V Brně dne 20. února 2019

JUDr. Petr Mikeš, Ph.D.
předseda kárného senátu
ve věcech státních zástupců